

EVDE HASTA BAKIM Ö RENCİLERİN NE TİMLERİ VE MESLE N GELECE İLE İLGİLİ GÖRÜ LER VE EVDE HASTA BAKIM PROGRAMINI TERCİH ETME NEDENLERİ

Ne e MEHMETO LU KARAKA ¹, Elif ÜNALAN ÖZÇEL K²
¹ nönü Üniversitesi Sa lık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu , Malatya
² Bartın Üniversitesi Sa lık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Bartın

ÖZET

Bu ara tırma; evde hasta bakım programı ö rencilerinin aldıkları ön lisans e itimlerine ili kin görü lerini ve mesle in gelece i ile ilgili beklentilerini belirlemek amacıyla yapılmı tır. Ara tırmanın evreni, 2013-2014 e itim ö retim yılında iki üniversitenin sa lık hizmetleri meslek yüksek okullarının evde hasta bakım programlarına kayıtlı, okula devam eden 100 ö renciden olu mu tur. Veriler ara tırmacılar tarafından hazırlanan 30 soruluk anket formu ile 2013 Kasım ayı içinde toplanmı tır. Verilerin de erlendirilmesinde SPSS paket programı ve yüzde da lımlar kullanılmı tır. Ara tırma kapsamındaki 100 ö rencinin ya ortalaması 20,74±2,89'dur. Ö rencilerin % 43'ünün cinsiyeti kadındır. Ö rencilerin %29'u meslek lisesinden mezundur ve sınavsız geçi hakkını kullanmı lardır. Ö rencilerin % 97'si programı isteyerek tercih etmi ledir. Ö rencilere programı niçin tercih ettikleri soruldu unda ise %28'i i olana ın olması, %7'si ÖSS puanlarının bu programa yetti i için %10'u ise aileleri istedi i için tercih ettiklerini ifade ettiler. %84,0'ü aldıkları e itimden memnun olduklarını ve %50'si ise mezun olduktan sonra i bulma kaygısı ya adıklarını ifade etmektedirler. Sonuç olarak ö rencilerin ço unlu u programda verilen e itimden memnudur ve programı isteyerek tercih etmi olmalarına ra men gelecekte i bulma kaygısı ya amaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: evde bakım, ö renci, e itim

OPINIONS of HOME PATIENT CARE STUDENTS on the THEIR EDUCATION and ABOUT the FUTURE of the PROFESSION and RESPONS of STUDENTS to PREFER the PROFESSION

ABSTRACT

The aim of the study was to investigate the home patient care student's opinions towards their education and future of the proffession. The cross- sectional study was conducted in Bartın and Malatya 100 home patient care students in November, 2013. A 30 item questionnaire form prepared by researchers was used collecting data. The data were analysed using a statistical packet programme and data were descriptively presented as percentages. The mean age of the participants is 20,74±2,89 and 43% of them are women. 62.5 % was graduated from a vocational high school and that 33 % of the students were said to prefer this school in the 1st – 3th place. 97 % of the students decided on this department on their own wish. The students were asked the reasons for choosing this occupation; 28 % of them answered "because there are more opportunities for finding a job", 7% answered "because of my score in OSS" and 10 % of them answered "because my family wanted so". 84% of the students are satisfied with the training and 50% of the students worry about employment. In conclusion, it was determined that most of the students preferred volunteerily home patient care program, but they were anxiety about the employment.

Key Words: home care, student, education

GR

Evde bakım hizmetlerinin ülkemizdeki net tanımı; 10 Mart 2005 tarihinde 25751 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan ‘Evde Bakım Hizmetleri’nin Sunumu Yönetmeliği’ne göre oluşturulmuştur. Bu yönetmelikte Evde Bakım Hizmetleri; hekimlerin önerileri doğrultusunda hasta ve aileleri ile yakın ortamda, sağlık ekibi tarafından rehabilitasyon, fizyoterapi, psikolojik tedavi dahil tıbbi gereksinimlerini karşılayacak şekilde sağlık bakımı ile sağlık hizmetlerinin sunulması şeklinde tanımlanmıştır¹. Ülkemizde de yaşıyla beklenen sürenin uzamasıyla 2025 yılında yaşlı nüfusun %9-10’a ulaşacağı tahmin edilmektedir.² Yaşlanma ile beraber kronik hastalık, sakatlık ve bağımlılık oranları arttı ve farklı çalışmalarda bildirilmektedir.^{3,4,5} Demografik yapıdaki değişimler, artan tedavi maliyeti, insanların artık yaşam süresi dışında yaşam kalitesiyle ilgilenmeleri evde bakım hizmetleri sağlık sistemleri içerisindeki yerini her geçen gün daha da genişlemesine neden olmuştur. Sağlık bakımının yeterli, etkili ve dengeli olarak verilmesinde sağlık hizmetinde görev alan tüm personelin nitelikli bir eğitimi önemlidir. Ülkemizde ilk evde hasta bakım programı, Marmara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu bünyesinde 2009 yılında açılmış olup, 2011 yılında ise ilk mezunlarını vermiştir. Bugüne kadar toplam 59 mezun vermiş ve mezunlarının önemli bir kısmı evde hasta bakım teknikeri olarak Kamu Hastaneler Birliğine bağlı hastanelerin evde sağlık birimlerinde istihdam edilmektedirler. Bugün ise ülkemizde

8 meslek yüksek okulu evde hasta bakım teknikeri yetiştirmeye devam etmektedir. Bu çalışmada; ülkemiz için henüz çok yeni olan evde hasta bakım programı öğrencilerinin programı tercih etme nedenlerini, aldıkları eğitimlerine ilişkin görüşlerini ve mesleğin geleceği ile ilgili beklentilerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir ara tırma olarak planlanmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Ara tırma nönü ve Bartın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulları’nda 2013 Kasım ayı içinde yapıldı. Tanımlayıcı ve kesitsel tipte planlanmış olan bu ara tırmada evreninin tamamına ulaşılması hedeflendiği için herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmadı. Ara tırmanın evrenini 2013-2014 eğitim öğretim yılında iki üniversitenin sağlık hizmetleri meslek yüksek okullarının evde hasta bakım programlarına kayıtlı ve okula devam eden toplam 100 öğrenci oluşturmaktadır. Ara tırma esnasında 100 öğrenciye ulaşıldı. Veriler ara tırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan 30 soruluk anket formu ile ara tırmacılar tarafından 2013 Kasım ayı içinde toplanmıştır. Anket formu katılımcıların sosyodemografik özelliklerine yönelik 11 soru, evde hasta bakım programını tercih etme nedenlerine yönelik 7 soru, aldıkları eğitim hakkındaki görüşlerini içeren 8 soru ve mesleğin geleceği hakkında görüşlerini yönelik 4 sorudan oluşmaktadır. Verilerin analizinde SPSS paket programı ve yüzde dağılımları kullanıldı.

BULGULAR

Tablo 1. Ö rencilerin sosyodemografik özellikler			
		n	%
Cinsiyeti	Kadın	57	57
	Erkek	43	43
Ya	17-21 ya	72	72
	22-26 ya	22	22
	27-31 ya	4	4
	32-37 ya	1	1
Medeni Durumu	Evli	8	8
	Bekar	92	92
Herhangi bir gelir getirecek i te çalı ma durumu	Evet	14	14
	Hayır	86	86
Okudu u Üniversite	Bartın Üniversitesi	50	50
	nönü Üniversitesi	50	50
Sınıfı	Birinci Sınıf	79	79
	İkinci Sınıf	21	21
Programı	Normal Ö retim	67	67
	İkinci Ö retim	33	33
Mezun oldu u lise	Sa lık Meslek Lisesi	26	26
	Di er Lise	74	74
Mezun oldu u alan	Sayısal	64	64
	Sözel	11	11
	E it A ırlık	25	25
Ya adı ı Yer	Yurt	48	48
	Aile	13	13
	Akraba Yanında	1	1
	Arkada larla evde	38	38
Ailesinin gelir düzeyi	Dü ük	23	23
	Orta	66	66
	Yüksek	11	11

Ö rencilerin sosyodemografik özellikleri Tablo 1'de belirtildi i gibidir. Ö rencilerin %57'sinin cinsiyetleri kadındır. Ara tırma kapsamındaki ö rencilerin ya ortalamaları $20,74 \pm 2,89$ 'dur. Ö rencilerin %26'sı sa lık meslek lisesi çıkılı olup, %14'ü gelir getirecek bir i te çalı maktadır. Ö rencilerin %66'si gelir düzeylerini orta olarak tanımlarken, %48'i yurt, %28'i arkadaşlarıyla evde kalmaktadır.

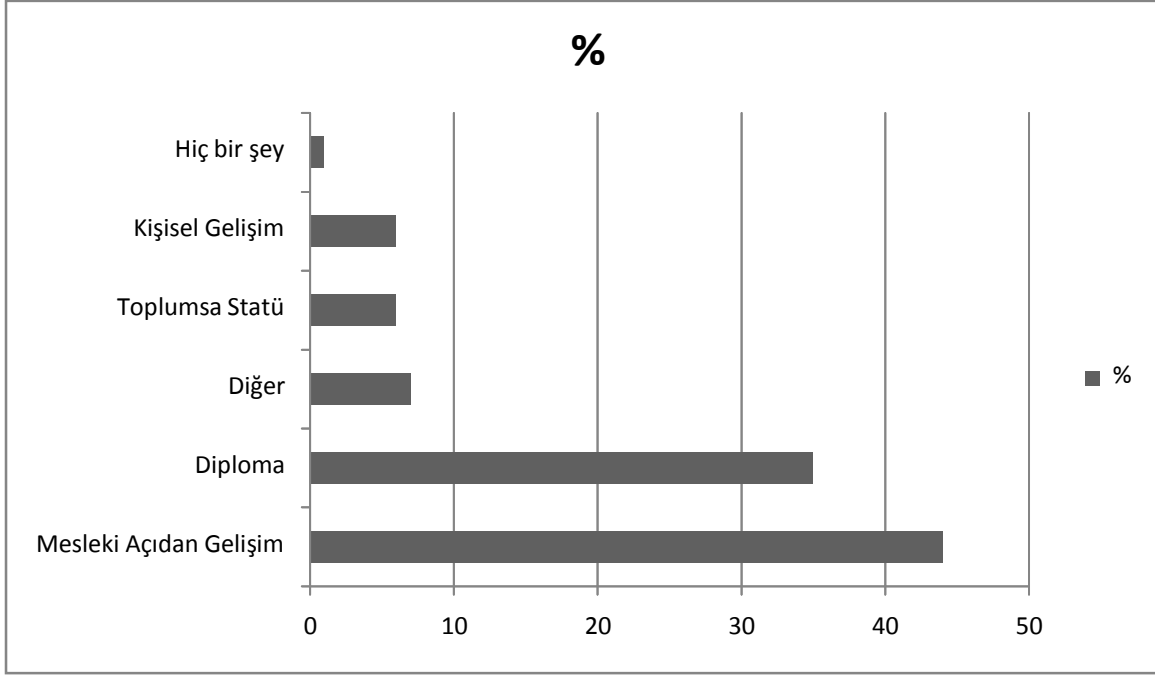
Tablo 2' de ö rencilerin evde hasta bakımı programını tercih etme nedenlerine yer verilmi tir.

Ö rencilerin % 29'u programa sınavsız geçi ile yerle tirilmi tir. Üniversiteye giri te program ö rencilerin %22'sinin ilk tercihi olup, %33'ünün ise ilk üç tercihinden biridir. Programı isteyerek seçen ö renci sayısı ise 91'dir. Ö rencilerin ço unlu u programı i olana ı olması (%28), sa lıkla ilgili bir meslek olması (%23) nedeniyle seçtiklerini ifade etmektedirler. Ö rencilerin ço unlu u (%88) programı kazanmadan önce meslek ilgili olumlu dü üncelere sahip olduklarını söylemektedirler.

Tablo 2. Ö rencinin programı tercih etme nedenleri		
	n	%
Programa yerle tirilme ekti		
Sınavsız geçi	29	29
Üniversite sınavı	71	71
Programı isteyerek mi seçtiniz?		
Evet	91	91
Hayır	9	9
Program kaçınıcı tercihinizdi?		
İlk üç tercihimden biri	33	33
Programı tercih nedeniniz nedir?		
Puanımın bu programa yetmesi	7	7
Bo ta kalmamak	4	4
Ailem ve yakınlarımla önerisi-iste i	10	10
Üniversite ortamına girmek	2	2
olana ının olması	28	28
Yeni açılan bir program olması	11	11
Dikey geçi ile hem ireli e geçmek	9	9
Mesleki liseden sınavsız geçi olması/direk geçi	4	4
Sa ılıkla ilgili bir meslek olması	23	23
Di er	1	1
Programı kazanmadan önce meslek hakkında bilgi aldınız mı?		
Evet	81	81
Hayır	19	19
Programı kazanmadan önce meslek hakkındaki dü ünceniz nasıldı?		
Olumlu	88	88
Olumsuz	12	12

Ö rencilerin almı oldukları e itim hakkındaki dü ünceleri Tablo 3'te verilmi tir. Ö rencilerin %95'i aldıkları ön lisans e itiminden memnun olduklarını ifade ederken, %28'i tekrar üniversite sınavına girmek istemekte %60'ı ise DGS ile bir üst ö renime geçmek istediklerini belirtmi lerdir

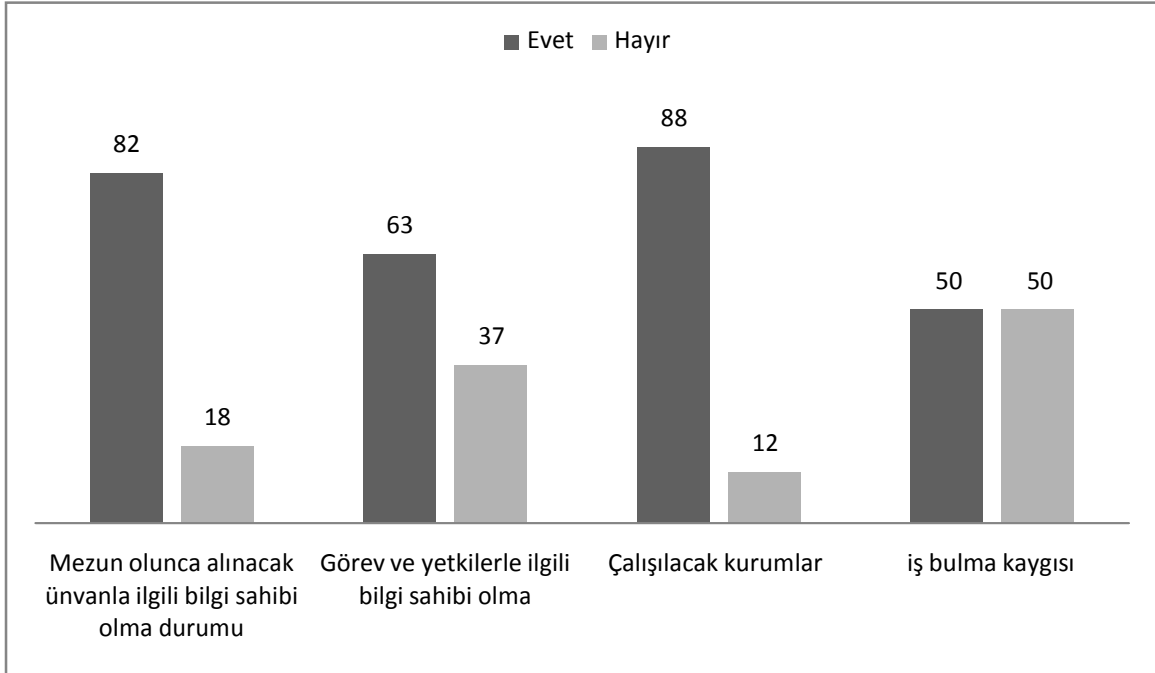
Tablo 3.Ö rencilerin e itim hakkındaki görü leri			
		n	%
u anda evde hasta bakımı programı e itimi aldı ı için memnun olma durumu	Evet	95	95
	Hayır	5	5
Tekrar üniversite sınavına girmeyi istiyor musunuz?	Evet	28	28
	Hayır	72	72
DGS ile bir üst ö retime geçi yapmak istiyor musunuz?	Evet	60	60
	Hayır	40	40
Bireysel özellikleriniz okudu unuz programa uygun mu?	Evet	95	95
	Hayır	5	5
E itim müfredatınızdan memnun musunuz?	Evet	85	85
	Hayır	15	15
Derslerin teorik i leyi inden memnun musunuz?	Evet	90	90
	Hayır	10	10
Mesleki derslerin uygulamasından memnun musunuz?	Evet	98	98
	Hayır	2	2

ekil 1. Ö rencilerin Evde Hasta Bakım Programında Okumamın Onlara Kazandıracaklarına İlişkin Görüşleri

Ö rencilere bu programda öğrenim görmek size ne kazandıracak diye sorulduğunda ise ekil 1’de de görüldüğü üzere %44’ü mesleki açıdan gelişim derken, %35’i diploma sadece %1’i hiçbir şey cevabını vermiştir.

ekil 2’de öğrencilerin meslekleri ile ilgili görüşleri verilmiştir. Öğrencilerin %82’si mezun olduktan sonra hangi ünvanı alacaklarını bildiklerini ifade etmektedirler. Ancak %37’si mezun olduktan sonra görev ve yetkilerini bilmediklerini, %50’si ise mezun olduktan sonra iş bulma konusunda kaygı duyduklarını ifade etmişlerdir.

ekil 2. Öğrencilerin mesleklerinin geleceği hakkındaki görüşleri.

TARTI MA

Ülkelerin geli mi lik düzeyleri, bireylerin ça da bilgi ve yeteneklerle donanımı olarak yeti tirilmeleriyle paralellik gösterir bu da ça in gereklerine uygun nitelikli eleman yeti tirilmesi gereklili ini beraberinde getirir⁶. Her sektörde oldu u gibi sa lık sektöründe de hizmetlerin akılcı ekilde üretilmesine katkıda bulunacak, ilerlemelere yardımcı olacak, üretken ve nitelikli insan yeti tirilmesi gerekmektedir. Meslek yüksekokulları ise meslek seçimini yapmı bireylerin seçtikleri alanda toplumun sa lı ı, ekonomik ve sosyal geli imine katkı sa layacak bilgilerle donanımını akademik düzeyde ö retim kurumlarıdır⁶. Toplumun ihtiyaç duydu u alanlara göre açılan meslek yüksekokullarında nitelikli ara elemanların yeti tirilebilmesi için ö rencinin ilgi ve yetene i önemli bir ölçüt olarak kabul edilmektedir.⁷

Sa lık hizmetleri meslek yüksekokullarında yapılan benzer birçok çalı mada ö rencilerin büyük ço unlu unun 20 ya civarında ve bayan oldu u belirtilmektedir. Çalı mamızda da ö rencilerin ço unlu unun cinsiyeti kadın ve ya ortalaması benzerdir^{8,9}.

Meslek yüksekokullarında yapılmı di er çalı maların aksine ara tırmadaki ö rencilerin sadece %29'u sınavsız geçi le evde hasta bakım programına yerle mi tirler, bu oran di er çalı malarla kıyaslandı nda oldukça dü üktür⁹. Mesleki yeterlili in olu abilmesi ve ki inin ba arılı olabilmesi için do ru mesle in seçilmesi gerekmektedir. Bizim çalı mamızda da ö rencilerin ço unlu u evde hasta bakım teknikerli inin ki ilik özelliklerine uygun oldu unu belirtmi tir. Bu çalı madaki ö rencilerin %91'i bu programı isteyerek seçtiklerini söylerlerken, programı seçme nedenleri daha çok diploma sahibi olmak(%35), sa lıkla ilgili bir meslek olması (%44)

cevaplarını vermi lerdir. Yapılan di er çalı malarla uyumlu olarak bizim çalı mamızda da ö rencilerin ço unlu u bu programı sa lıkla ilgili bir program olması ve i bulma garantisi sebebiyle seçmi tirler⁹. Gelece e yönelik i bulma kaygısı duyuyor musunuz diye sordu umuzda ise %50'si evet cevabını vermi lerdir.

Sa lık hizmetleri meslek yüksekokullarında verilen e itimin kalitesi, sunulacak hizmeti etkileyece i için iyi bir e itimin yanında ö rencinin görev ve yetkilerini bilmesi gerekmektedir. Bizim çalı mamızda ise ö rencilerin önemli bir kısmı evde hasta bakım programındaki e itimden memnun olduklarını söylerken, %37'si görev, yetki ve sorumluluklarını bilmemektedirler.

SONUÇ ve ÖNER LER

Sonuç olarak ö rencilerin ço unlu unu kendi istekleri ile programı seçmeleri ve mesle in kendi ki ilik özelliklerine uygun oldu unu ifade etmeleri umut vericidir. Bununla birlikte evde hasta bakım programı ö rencilerinin ço unlu u aldıkları ön lisans e itiminden memnun oldukları ancak önemli bir kısım görev yetki ve sorumluluklarını hakkında bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmeleri dikkat çekicidir. İlgili kamu kurum ve kuru ları ile üniversitelerin i birli i yaparak evde hasta bakım teknikerlerinin görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi ve buna yönelik üniversitelerde evde hasta bakım teknikerlerinin e itim müfredatlarının standardize edilmesi bu çeli kiyi ortadan kaldırabilir. Bu aynı zamanda konuyla ilgili özel sektörde istihdam olanaklarının artmasına ve ö rencilerin yarısının duydu u mezun olduktan sonra i bulma kaygılarını ortadan kaldırabilir. Bu çalı ma bir ön çalı ma olup di er illerdeki üniversitelerdeki evde hasta bakım programlarını kapsayacak ekilde geni letilebilir.

KAYNAKLAR

1. Ba bakanlık Mevzuatı Geli tirme ve Yayın GenelMüdürlü ü. Evde Bakım Hizmetleri Sunumu HakkındaYönetmelik. Ankara, 10.03.2005; Resmi Gazete: Sayı:25751
2. Altuntas M, Yılmaz T, Güçlü YA, Öngel K. Evdesa lık Hizmeti ve Günümüzdeki Uygulama ekilleri. Tepecik E it. Hast. Dergisi. 2010; 20(3):153-158.
3. Kane RL. Geriatrics as a paradigmforchroniccare. Ageand Ageing; 2002; 31:331-332.
4. Kutsal YG. Ya lanan Dünya, Ya lanan Toplum, Ya lanan nsan. Hacettepe Toplum Hek.Bült. 2003; 24:1-6.
5. Sahyoun NR, Lentzner H, Hovort D, Robinson KN. Trends in causes of deathamongtheelderly. Centers for Disease Conrtol and Prevention. National Center forHealth for Statistics;2001.

6. Hızal S., Kumbasar H. Neden Sa lık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulları Kuruldu? Ankara Üniversitesi Dikimevi Sa lık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Yıllı ı. 2000;1:1.
7. Sarto lu S., and Özkan M. Meslek Yüksekokulu Ö rencilerinin Önlisans Program Tercih Sebepleri Cumhuriyet Üniversitesi Su ehri Timur Karabal Meslek Yüksekokulunda Bir Uygulama. 2009;27-29.
8. Akar G, Özmutaf NM., Özgür Z. Meslek Yüksekokulu Ö rencilerinin Sigara çme ve A ız Bakımı Alı kanlıklarının De erlendirilmesi. Fırat Sa lık Hizmetleri Dergisi .2007,2:6.
9. Akyurt N. Sa lıkta leti im ve Marmara Üniversitesi Sa lık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Ö rencilerinin leti im Becerileri. Fırat Sa lık Hizmetleri Dergisi.2009;4:11.